

Kilde 4: Fra Marcus Melchior: Levet og oplevet. Erindringer. H.Hirschsprungs Forlag 1965

-- Da det den 28. september om aftenen, blev uafviseligt erkendt, at de danske jøders deportation var umiddelbart forestående, var chokvirkningen uundgåelig. Just den samme morgen var der kommet en ny beroligende bulletin fra den sædvanlige kilde¹. Dagen var dog ikke gået til ende, før den forfærdende sandhed bankede på og begærede at blive indladt. Den grusomme skæbne, der året i forvejen var overgået et flertal af de norske myndigheder - deportation til Auschwitz - - dengang vidste man endda kanpt noget om Auschwitz - syntes nu at skulle blive også de danske jøders lod.

Hitler og Himmler tegnede personligt for deportationsordren. Således lød den besked, det socialdemokratiske partis hovedbestyrelse havde fået fra den tyske marinesagkyndige G.F.Duckwitz. De danske jøder skulle den 1. og 2. oktober indfanges i deres hjem og bringes om bord på skibe, der allerede lå i Københavns havn. Deres chance ville nu ligge i dette ene, at de ikke blev antruffet hjemme, når razziaerne kom i gang. Altså skulle enhver familie søge dækning et eller andet sted, helst udenfor hovedstaden, og afvente en eventuel beroligelse af situationen, når det efter et par ugers forløb var blevet meddelt "dem Führer", at ordren nu var efterkommet.

*Hans Hedtoft*² og *H.C.Hansen*³ var personligt taget ud til C.B.Henriques, der trods den fremskredne årstid endnu boede i Skodsborg, for at underrette ham, mens *Alsing-Andersen*⁴ sendte en sekretær hjem til mig, idet man skønnede, at jeg måtte være i stand til at give meddelelsen og nødvendige direktiver videre til de jævne masser. --

Mens det i den foreliggende situation blev C.B. (Henriques') opgave at søge repræsentanterne⁵ samlet for at træffe så fornuftige administrative forholdsregler som muligt, faldt det i mit lod at give meddelelsen videre til menigheden. Onsdag den 29. september skulle der tidligt om morgenen være en særgudstjeneste i anledning af de forestående efterårshelligdage⁶. Jeg afbrød denne gudstjeneste på et særligt højtideligt punkt og fortalte de mere end 100 mennesker, der var samlet i den tidlige morgentime, hvor truende forholdene havde udviklet sig. Jeg opfordrede enhver til straks at give budskabet videre til så mange som muligt i deres kreds med besked til de således orienterede om selv at fungere som budstikker. På den måde, altså med skakbrættets fart, måtte hele menigheden kunne være underrettet i løbet af få timer. Stort set nåede meddelelsen faktisk frem, og hver person og hver familie måtte gå i gang med den fortvivlende opgave at luske fra hus og hjem og kontor og

¹ Den jødiske menigheds formand, C.B.Henriques, havde både selv og gennem sine nærmeste medarbejdere kontakt til udenrigsministeriets direktør, Niels Svenningsen, der som ovenfor nævnt efter 29.aug. repræsenterede de danske myndigheder

² Hans Hedtoft havde været medlem af Folketinget for S siden 1935. og var i 1939 blevet valgt til formand for partiet efter Th.Stauning. Efter pres fra den tyske besættelsesmagt måtte han dog i 1941 forlade formandsposten. Han forblev dog politisk aktiv, bl.a i de forskellige grupper, der fra 1943 skabte kontakten mellem modstandsbevægelsen og de politiske partier. Hedtoft blev efter krigen statsminister 1947-50 og igen fra 1953 til sin død i 1955.

³ H.C.Hansen var også en ledende socialdemokrat - medlem af Folketinget siden 1936 og partisekretær efter Hedtoft fra 1939. Også han måtte dog efter pres fra tyskerne opgive posten i 1941. Senere statsminister 1955-60

⁴ Alsing Andersen var også en ledende skikkelse i Socialdemokratiet - og havde i 1941 efterfulgt Hedtoft som partileder. Han forsvarede i højere grad samarbejdspolitikken.

⁵ Mosaik Troessamfund ledes af et repræsentantskab

⁶ Bl.a. det jødiske nytår - Rosh HaShanah og Yom Kippur - den store forsoningsdag.

foretagende af enhver art og søge hen til eller ud til ikke-jødiske venner, der måtte være rede til at huse dem i den farlige tid. Nogle søgte og fandt ret hurtigt skibslejlighed til Sverige, men langt de fleste fandt netop modtagelse hos kristne venner og kunne forblive dér, indtil også de enten havde skaffet sig båd eller gennem de helt fantastiske hjælpende grupper, der i hast var blevet samlet og sat i sving, var blevet hjulpet til at komme med i en transport. Når det alligevel, ved razziaens gennemførelse den 1. og 2.oktober om aftenen, lykkedes tyskerne at opspore og indfange ca. 500 af de rundt 7.000 personer, der var tale om, havde det vidt forskellige årsager. - - -